

Instrukcje do ćwiczeń oraz zakres materiału realizowanego na wykładach z przedmiotu

Mikrobiologia

na kierunku

chemia kosmetyczna

Zakres materiału (zagadnienia) w ramach wykładów z przedmiotu mikrobiologia na kierunku chemia kosmetyczna

- Historia odkryć w dziedzinie mikrobiologii.
- Klasyfikacja nauk mikrobiologicznych.
- Budowa komórki bakterii Gram-dodatnich i Gram-ujemnych
- Budowa ściany komórkowej grzybów
- Wybrane czynniki chorobotwórczości bakterii Gram+ i Gram-
- Budowa i klasyfikacja wirusów.
- Cykl lityczny i lizogenny bakteriofagów. Fagoterapia – wady i zalety
- Metabolizm bakterii chemolitotroficznych.
- Metabolizm bakterii chemoorganotroficznych.
- Klasyfikacja antybiotyków i mechanizmy działania antybiotyków. Rodzaje oporności.
- Mikroflora bakteryjna skóry

Ćwiczenie nr 1

Temat: Przepisy BHP obowiązujące w laboratorium mikrobiologicznym. Metody sterylizacji i dezynfekcji. Podłoża mikrobiologiczne.

Część teoretyczna

1. Metody sterylizacji i ich znaczenie w mikrobiologii.
2. Sterylizacja a pasteryzacja.
3. Dezynfekcja i metody dezynfekcji.
4. Definicja podłoża mikrobiologicznego i jego cechy.
5. Podział podłoży mikrobiologicznych.

Część praktyczna

1. Przygotowywanie podłoży płynnych i stałych.
2. Sterylizacja podłoży mikrobiologicznych parą wodną pod zwiększonym ciśnieniem (agar wzbogacony).
3. Sterylne rozlewanie podłoża stałego na płytki Petriego.

Rozłożyć jałowe szalki Petriego denkiem do dołu wokół palnika, uchylić wieczko i wlać ok. 25 ml rozpuszczonego sterylnego agaru wzbogaconego, ewentualnie przepalić. Odczekać do zestalenia się podłoża, po czym odwrócić płytki denkiem do góry.

Przygotowane podłoża inkubować w temperaturze 37°C przez 24 godziny (kontrola sterylności).

Ćwiczenie nr 2

Temat: Techniki posiewów mikrobiologicznych, metody hodowli, fazy wzrostu hodowli drobnoustrojów.

Część teoretyczna

1. Pojęcie i metody otrzymywania czystej kultury.
2. Rodzaje posiewów i ich rola w mikrobiologii.
3. Typy hodowli drobnoustrojów. Krzywa wzrostu hodowli i jej fazy.
4. Pojęcie CFU (jednostek tworzących kolonie).
5. Metody liczenia drobnoustrojów.

Część praktyczna

1. Techniki posiewów mikrobiologicznych.

- Posiew na bulion wzbogacony

Wyżarzyć eze, ostudzić i pobrać na oczko posiewany materiał. Zanurzyć oczko ezy w probówce z bulionem i energicznie potrząsnąć.

- Posiew redukcyjny

Wyżarzyć ezę mikrobiologiczną, wystudzić i pobrać na oczko posiewany materiał (nieco bakterii z hodowli stałej). Wykonać posiew wg omawianego schematu.

- Posiew murawowy metodą płytek mazanych

Pipetą automatyczną pobrać 100 µl rozcieńczonej zawiesiny bakterii, nanieść na płytkę z podłożem stałym i dokładnie rozprowadzić sterylną głaszczką po powierzchni płytki. Wszystkie posiewy inkubować w temp. 37°C.

Ćwiczenie nr 3

Temat: Morfologia makro- i mikroskopowa. Struktura komórki bakteryjnej.

Część teoretyczna

1. Cechy charakteryzujące morfologię makroskopową bakterii
2. Wzrost bakterii na podłożu stałym i płynnym
3. Sposoby barwienia bakterii
4. Rodzaje barwników stosowanych podczas barwienia drobnoustrojów
5. Pojęcie zdolności rozdzielczej i apertury numerycznej oraz rola olejku immersyjnego w mikroskopii
6. Budowa komórki bakteryjnej i znaczenie jej części składowych

Część praktyczna

- Przygotowanie preparatów mikrobiologicznych.

Przygotować szkiełko podstawowe (odtłuścić alkoholem i opalić w płomieniu palnika), nanieść na nie kroplę wody destylowanej. Wyżarzoną eżą mikrobiologiczną pobrać nieco bakterii i wykonać rozmaz (powinien być cienki). Rozmaz utrwalić w płomieniu palnika.

- Barwienie bakterii metodą Grama.

Wysuszony rozmaz bakterii barwić wg procedury:

- 1,5 min. fiolet krystaliczny
- 1,5 min. płyn Lugola
- spłukać pod wodą bieżącą, odbarwić i ponownie spłukać
- 8 sek. fuksyna, po czym preparat spłukać wodą

Wszystkie preparaty osuszyć i oglądać pod immersją przy powiększeniu obiektywu 100x.

Odczyt wyników

Wykonaj opis morfologii makroskopowej posiewanych bakterii (posiew z poprzedniego ćwiczenia). Zwróć uwagę cechy charakteryzujące typ wzrostu na podłożu płynnym i stałym.

Wykonaj rysunek obrazu mikroskopowego barwionych bakterii, zalicz je do odpowiedniej grupy.

Ćwiczenie nr 4

Temat: Analiza mikroflory skóry.

Część teoretyczna

1. Pojęcie diagnostyki mikrobiologicznej
2. Komercyjne mikrometody wielotestowe w identyfikacji bakterii
3. Rola prawidłowej mikroflory człowieka
4. Drogi infekcji
5. Podstawowe czynniki wirulencji bakterii i ich rola w wywołaniu infekcji

Część praktyczna

1. Pobranie wymazu z różnych obszarów skóry.

Wymaz wykonać sterylną wymazówką. Wymazówkę zwilżyć lekko jałowym roztworem soli fizjologicznej. Dokładnie zetrzeć fragment skóry (możliwie duży), w taki sposób aby pobrać wymaz każdą stroną wymazówki. Materiał posiewać na odpowiednie podłoża stałe:

Agar z krwią – wykrywanie drobnoustrojów hemolizujących

Podłoże Chapmana – wykrywanie i różnicowanie gronkowców

Podłoże Baird-Parker – wykrywanie *Staphylococcus aureus*

Podłoże Sabourauda – wykrywanie grzybów drożdżoidalnych

Odczyt wyników

Oceń wzrost drobnoustrojów na poszczególnych pożywkach. Zwróć uwagę czy pojawia się strefa hemolizy na podłożu z krwią i czy zachodzi rozkład mannitolu na podłożu Chapmana.

Ćwiczenie nr 5

Temat: Analiza mikrobiologiczna kosmetyków.

Część teoretyczna

1. Objawy zakażenia produktów kosmetycznych.
2. Składniki produktów kosmetycznych hamujące aktywność drobnoustrojów.
3. Wskaźniki skażenia kosmetyków.
4. Mikrobiologiczne wymagania ilościowe dla kosmetyków przeznaczonych dla dzieci i w okolicy oczu oraz dla pozostałych preparatów.
5. Metody badań mikrobiologicznych środków kosmetycznych.

Część praktyczna

1. Określenie całkowitej liczby tlenowych drobnoustrojów mezofilnych metodą płytkową.
Na powierzchni jałowej płytki Petriego z podłożem agarowym (agar wzbogacony) wysiać 0,1 ml rozcieńczonej próbki odpowiadającej 0,01 g wyrobu (rozcieńczyć buforowanym roztworem chlorku sodu z peptonem o pH 7,0) i rozprowadzić jałową głaszczką. Szalki inkubować w 30-35°C przez 3 dni w przypadku bakterii, 20-25°C przez 5 dni w przypadku grzybów, chyba że bardziej wiarygodne zliczenia są osiągalne w krótszym czasie. Następnie policzyć liczbę wyhodowanych kolonii i przeliczyć liczbę mikroorganizmów na gram lub mililitr badanego wyrobu.
2. Wykrywanie określonych drobnoustrojów będących wskaźnikami zakażenia produktu kosmetycznego.
  - *Pseudomonas aeruginosa* – posiew (wg. powyższej procedury) na podłoże z cetrimidem.
Na podłożu z cetrimidem typowe kolonie *P. aeruginosa* są płaskie, przejrzyste, żółto-zielonkawe do niebieskich.
  - *Staphylococcus aureus* – posiew (wg. powyższej procedury) na podłoże Baird-Parkera.
Na podłożu Baird-Parkera typowe kolonie *S. aureus* są czarne, błyszczące, wypukłe, otoczone przejrzystym obszarem, który może opalizować.
  - *Candida albicans* – posiew (wg. powyższej procedury) na podłoże Sabouard-dekstrozowe.
Na podłożu Sabouard-dekstrozowym typowe kolonie *C. albicans* są białe do beżowych, kremowe, wypukłe.

Ćwiczenie nr 6

Temat: Przeżywalność bakterii w produktach kosmetycznych.

Część teoretyczna

1. Wpływ detergentów na bakterie
2. Wpływ konserwantów i związków dezynfekujących na bakterie

Część praktyczna

1. Przygotuj zawiesinę bakterii *E. coli* i *S. epidermidis* w soli fizjologicznej (zawiesina o zmętnieniu 1 w skali McFarlanda).
2. Przygotuj szereg rozcieńczeń zawiesiny (do 10^{-8}) i wysiej 4 ostatnie (po 100 μ l) na podłoże stałe.
3. Zaszczep produkty kosmetyczne (odżywka do włosów w płynie, płyn do płukania ust, mydło w płynie) przygotowaną zawiesiną w proporcji 1:50.

Odczyt wyników

Oceń przeżywalność bakterii w produktach kosmetycznych. W tym celu wykonaj posiew tych preparatów na pożywki mikrobiologiczne.

Ćwiczenie nr 7

Temat: Analiza mikrobiologiczna produktów kosmetycznych.

Część teoretyczna

1. Objawy zakażenia produktów kosmetycznych.
2. Składniki produktów kosmetycznych hamujące aktywność drobnoustrojów.
3. Wskaźniki skażenia kosmetyków.
4. Mikrobiologiczne wymagania ilościowe dla kosmetyków przeznaczonych dla dzieci i w okolicie oczu oraz dla pozostałych preparatów.
5. Metody badań mikrobiologicznych środków kosmetycznych.

Część praktyczna

1. Określenie całkowitej liczby tlenowych drobnoustrojów mezofilnych metodą płytkową. Na powierzchni jałowej płytki Petriego z podłożem agarowym (agar wzbogacony) wysiać 0,1 ml rozcieńczonej próbki odpowiadającej 0,01 g wyrobu (rozcieńczyć buforowanym roztworem chlorku sodu z peptonem o pH 7,0) i rozprowadzić jałową głaszczką. Szalki inkubować w 30-35°C przez 3 dni w przypadku bakterii, 20-25°C przez 5 dni w przypadku grzybów, chyba że bardziej wiarygodne zliczenia są osiągalne w krótszym czasie. Następnie policzyć liczbę wyhodowanych kolonii i przeliczyć liczbę mikroorganizmów na gram lub mililitr badanego wyrobu.
2. Wykrywanie określonych drobnoustrojów będących wskaźnikami zakażenia produktu kosmetycznego.
  - *Pseudomonas aeruginosa* – posiew (wg. powyższej procedury) na podłoże z cetrymidem. Na podłożu z cetrymidem typowe kolonie *P. aeruginosa* są płaskie, przejrzyste, żółto-zielonkawe do niebieskich.
  - *Staphylococcus aureus* – posiew (wg. powyższej procedury) na podłoże Baird-Parkera. Na podłożu Baird-Parkera typowe kolonie *S. aureus* są czarne, błyszczące, wypukłe, otoczone przejrzystym obszarem, który może opalizować.
  - *Candida albicans* – posiew (wg. powyższej procedury) na podłoże Sabouard-dekstrozowe. Na podłożu Sabouard-dekstrozowym typowe kolonie *C. albicans* są białe do beżowych, kremowe, wypukłe.